

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

21 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Penal lărgit în componența:
președinte
judecători

TOMA Nadejda
CATAN Liliana
DIACONU Iurie
GUZUN Ion
BOICO Victor

a judecat, fără participarea părților, recursul ordinar declarat de către procurorul Procuraturii UTA Găgăuzia, Gheorghieva Fedora, împotriva deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Comrat din 18 aprilie 2022, în cauza penală a lui

Davidoglu Oxana XXXXX, *născut la xxxxx
originară și domiciliată în xxxxx.*

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 11.01.2021 – 21.10.2021;

Instanța de apel: 15.11.2021 – 18.04.2022;

Instanța de recurs: 02.08.2022 – 21.11.2022.

Asupra recursului ordinar declarat, Colegiul Penal lărgit

c o n s t a t ă:

1. Prin sentința Judecătoriei Comrat, sediul Central, din 21 octombrie 2021 Davidoglu Oxana a fost achitată de învinuirea adusă în baza art. 312 alin. (2) lit. a) Cod penal deoarece fapta inculpatei nu întrunește semnele constitutive ale componenței infracțiunii.

A fost soluționată soarta corpurilor delictive.

2. Potrivit sentinței, Davidoglu Oxana *se învinuiește* în faptul că, ea la 24 iulie 2020, aproximativ la ora 11:30, s-a prezentat la oficiul Sud al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, situată pe adresa: mun. Comrat, str. Comsomolskaia 24 a, unde, fiind preîntâmpinată de către procuror despre răspunderea penală în baza art. 312 Cod penal, pentru prezentarea cu bună-știință a declarațiilor mincinoase în cadrul procesului penal, a fost interogată în calitate de martor în cauza penală nr. 2020670057, pe elementele infracțiunii, prevăzute de art. 46, 191 alin. (4)-(5) Cod penal, și în același timp, dându-și seama de caracterul infracțional al acțiunilor sale și acționând cu intenție, a prezentat cu bună-știință declarații mincinoase, explicând că, în perioada anilor 2017-2018, adică în primul an de studii – figurînd pe primul an de studii la Școala Profesională or. Vulcănești (în continuare ȘP or. Vulcănești), specialitatea „croitoreasă”, ea lunar primea bursă și personal se semna în borderouri cu privire la primirea acesteia; că fiind în anul doi de

studii, în septembrie 2018, la începutul anului de studii ea a plecat în Turcia și totodată și-a continuat studiile în ȘP or. Vulcănești on-line, prin intermediul internetului, pînă la finalizarea studiilor – în mai 2019; că ea a susținut examenele de absolvire în ȘP or. Vulcănești după întoarcerea în Moldova, adică după 19 iulie 2019, pentru care în mod special a fost adunată comisia de examinare; precum și despre faptul că, bursa pentru acea perioadă, pînă cînd ea învăța on-line a primit-o în iulie 2019, după întoarcerea în Moldova, despre care fapt s-a semnat în borderouri corespunzătoare cu privire la primirea burselor.

Totodată, potrivit raportului de expertiză grafologică nr. 34/12/3-R-408 din 20.08.2020 nici una din semnăturile, puse în borderouri cu privire la achitarea burselor studenților de către ȘP Vulcănești, în rubricile cu numele și prenumele Davidoglu Oxana nu a fost pusă de către aceasta.

De asemenea, reieșind din informația, care a parvenit de la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al RM, ȘP or. Vulcănești organizează învățămîntul profesional tehnic doar cu frecvență la zi, în conformitate cu prevederile art. 61 alin. (4) Codul educației. Învățămîntul on-line a fost introdus doar în anul 2020 în legătură cu situația epidemiologică din țară.

Pe lîngă aceasta, pe numele studentei Davidoglu Oxana, ȘP Vulcănești a fost eliberată diploma de absolvire a studiilor cu seria și numărul PYS 000023756 din 10 iulie 2019 în baza deciziei Comisiei de evaluare și calificare din 21 iunie 2019, ceea ce exclude posibilitatea de a susține examenele de absolvire de către Davidoglu Oxana după 19 iulie 2019. Potrivit informației cu privire la trecerea frontierei, Davidoglu Oxana a lipsit pe teritoriul Republicii Moldova în perioadele de la 30 august 2018 pînă la 13 aprilie 2019, precum și de la 23 aprilie 2019 pînă la 19 iulie 2019.

Aceste acțiuni ale lui Davidoglu Olga au fost încadrate, de către organul de urmărire penală în baza art. 312 alin. (2) lit. a) Cod penal – *prezentarea, cu bunăștiință, a declarației mincinoase de către martor în cadrul procesului penal, legate de învinuirea de săvârșire a unei infracțiuni grave și deosebit de grave.*

3. Apel, în termen legal, a declarat procurorul Patraman Taras, solicitînd casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit ordinii stabilite pentru prima instanță, prin care Davidoglu Olga să fie recunoscută vinovată și condamnată în baza art. 312 alin. (2) lit. a) Cod penal la închisoare pe termen de 2 ani, a cărei executare să fie suspendată condiționat pe un termen de probațiune de 2 ani, fără privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții și a se ocupa de o anumită activitate.

În susținerea cererii, apelantul a indicat că cele statuate de prima instanță sunt în contradicție cu probele administrate și cu interpretarea normei juridice. Mai mult, prima instanță și-a motivat în contradictoriu soluția adoptată.

La caz acțiunile inculpatei au fost orientate spre îndreptățirea acțiunilor persoanelor responsabile din cadrul Școlii Profesionale Vulcănești, care au comis însușirea mijloacelor bugetare în proporții deosebit de mari. De facto, prima instanță nu neagă caracterul mincinos al declarațiilor lui Davidoglu Olga, date în calitate de martor, ceea ce înseamnă că, acțiunile acesteia întrunesc elementele infracțiunii, prevăzute de art. 312 Cod penal.

4. Prin decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Comrat din 18 aprilie 2022 a fost respins ca nefondata apelul și menținută sentința.

4.1. În partea descriptivă a deciziei, instanța de apel a menționat că apelul acuzatorului de stat este neîntemeiat deoarece la nici o etapă a procesului penal nu au fost administrate probe utile, veridice, pertinente și concludente care să certifice despre faptul că în acțiunile inculpatei Davidoglu Olga se întrunesc elementele constitutive ale componentei de infracțiune prevăzută de art. 312 alin. (2) lit. a) Cod penal.

În speță, prima instanță a analizat probele multiaspectual și obiectiv, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor.

Din materialul probator cercetat suplimentar, instanța de apel a reținut că în procesul-verbal de interogare, inițial, procurorul nu a indicat în care cauză a fost citat martorul Davidoglu Olga, limitându-se la numărul dosarului, și fără indicarea conținutului concret care să reflecte obiectul urmăririi penale.

Mai mult ca atât, în rubrica corespunzătoare a procesului-verbal de interogare nu s-a indicat cine sunt bănuiții, învinuiții sau inculpații în cauză, pentru stabilirea factologică a dreptului de a nu face declarații.

În ansamblu se prevede că, potrivit ordonanței de pornire a urmăririi penale cu nr. 2020670057 aceasta a fost pornită la 17 martie 2020, pe art. 191 alin. (5) Cod penal, pe faptul vânzării bunurilor ȘP Vulcănești, însă în procesul-verbal de interogare nu este nici o probă a faptului că, procurorul a pus întrebări pe această faptă cercetată de vânzare a bunurilor ȘP Vulcănești.

Prin aceasta, procurorul a dus-o pe Davidoglu Olga în eroare în ceea ce privește statutul procesual al acesteia și fără a reflecta fabula reală a infracțiunii cercetate.

Astfel, Davidoglu Olga nu știa și nu putea în nici un fel de sine stătător să aleagă pentru sine în ce fel să se folosească de dreptul său procesual.

În conformitate cu prevederile art. 63 alin. (7) Cod de procedură penal, *interogarea în calitate de martor a persoanei față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune se interzice.*

Adică, inițial procurorul a interogat-o pe Davidoglu Olga în calitate de martor, și prin presiunea obligării să facă declarații veridice a încălcat grosolan și a afectat în mod direct drepturile și interesele acesteia, în particular, dreptul la acces la justiție, dreptul la apărare, garanția libertății de a se autoapăra, ceea ce în ansamblu cu principiile generale, prevăzute de Constituția RM și principiile generale ale procesului penal, prevăzute de art. 7, 8, 10, 17, 19, 21 Cod de procedură penală atrag după sine concluzia că organul de urmărire penală a comis încălcări esențiale ale normelor Codului de procedură penală în cadrul efectuării acestor acțiuni procesuale și în contrapunerea cu prevederile art. 6 pct. 44) și art. 94 alin. (1) pct. 2), 8) și alin. (2) Cod de procedură penală M, duc la ilegalitatea acestei acțiuni procesuale și la inadmisibilitatea acesteia.

De asemenea, procurorul încălcând normele sus indicate ale Cod de procedură penală, nu a reflectat în procesul-verbal de interogare esența cauzei, precum și întrebările de bază puse de procuror, deoarece procurorul nici măcar nu a explicat pe care faptă și circumstanțe efectuează interogarea, prin care fapt a încălcat grosolan normele procedurale.

În legătură cu aceasta, este evident faptul că, aceste documente procesuale sunt întocmite cu încălcarea dispozițiilor Cod de procedură penală și urmează a fi recunoscute ca ilegale și nule.

De asemenea, învinuirea înaintată este ilegală deoarece, după conținut este abstractă și iarăși este strict întemeiată pe declarațiile lui Davidoglu Olga făcute împotriva sa, însă nicidecum nu este reflectată esența cauzei cercetate nr. 2020670057 și hotărârea definitivă în cauză, care ar fi stabilit și dovedit ce a avut loc în realitate și prin ce fel, așa numitele declarații ale lui Davidoglu Olga se referă la cauza penală nr. 2020670057 și mai ales că sunt mincinoase.

Totodată, din conținutul textului învinuirii, înaintate lui Davidoglu Olga, nu se prevăd careva fapte, care ar indica direct că declarațiile acesteia prezentate la procuratură sunt informații în mod vădit false și se referă la o persoană concretă cu învinuirea acesteia de comiterea unei infracțiuni grave sau deosebit de grave.

Pe lângă aceasta, în materialele dosarului lipsesc careva acte procedurale cu aprecierea corespunzătoare în ansamblu cu alte probe în cauză (hotărâre judecătorească definitivă), din care se poate face concluzia cu privire la faptul că, declarațiile prezentate de Davidoglu Olga cu bună-știință sunt mincinoase și se atribuie unei persoane concrete cu învinuirea acesteia de comiterea unei infracțiuni grave sau deosebit de grave, respectiv, aceste declarații nu formează latura obiectivă a componenței de infracțiune prevăzută de art. 312 alin. (2) lit. a) Cod penal.

La fel, în cadrul judecării cauzei martorii Bodur Olga și Ghermec Elena au prezentat declarații care nu au o legătură directă cu infracțiunea, incriminată inculpatei, ci se referă la anumite situații, legate de învățarea acesteia în perioadele din 2017 până în 2019 în Școala Profesională or. Vulcănești, specialitatea croitoreasă.

În declarațiile martorilor nominalizați lipsesc careva fapte, care ar indica direct că declarațiile făcute de Davidoglu Olga sunt informații în mod vădit false și se referă la o persoană concretă cu învinuirea acesteia de comiterea unei infracțiuni grave sau deosebit de grave.

5. Recurs ordinar împotriva deciziei declară procurorul Gheorghieva Fedora, care invocând prezența erorii de drept prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 12) Cod de procedură penală, solicită adoptarea unei noi hotărâri prin care Davidoglu Olga să fie recunoscută vinovată de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 312 alin. (2) lit. a) Cod penal și condamnată la închisoare pe un termen de 2 ani, a cărei executare să fie suspendată condiționat pe un termen de probațiune de 2 ani, fără privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.

În susținerea recursului ordinar, titularul indică motive similare apelului (a se vedea pct. 3 a prezentei hotărâri).

6. În corespundere cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, referință depune avocatul Dandeu Veaceslav, în numele inculpatei, solicitând respingerea recursului ca inadmisibil.

7. Titularul recursului ordinar s-a conformat prevederilor art. 422 Cod de procedură penală și a depus cererea în termen.

8. Judecând recursul ordinar în raport cu materialele cauzei, Colegiul Penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis, cu casarea totală a deciziei și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Potrivit prevederilor art. 434 Cod de procedură penală, *judecând recursul împotriva deciziei instanței de apel, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție verifică legalitatea hotărârii atacate pe baza materialelor din dosar și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în recurs de titularul acestuia.*

Totodată, art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală stipulează că, *hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept, comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.*

Din conținutul cererii de recurs rezultă că titularul invocă prezența erorilor de drept prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 12) Cod de procedură penală – *faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită.*

Verificând și analizând decizia instanței de apel, raportat la motivele invocate de recurent, Colegiul penal lărgit, reieșind din efectului devolutiv al recursului și limitele lui, potrivit căruia *instanța de recurs este în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația condamnaților*, constată că atât prima instanță cât și cea de apel au judecat cauze cu abateri de la normele procesual-penale.

În susținerea celor expuse supra, Colegiul menționează că hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și motivată, fiind întemeiată numai în baza probelor la a căror cercetare au avut acces toate părțile în egală măsură, instanța fiind obligată să motiveze în hotărâre admisibilitatea sau inadmisibilitatea tuturor probelor administrate.

În corespundere cu jurisprudența națională, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor Codului de procedură penală. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte, generale și contradictorii.

Astfel, motivarea unei hotărâri trebuie înțeleasă ca un raționament logic, de natură a explica inteligibil hotărârea luată, fapt ce presupune, o expunere a argumentelor fundamentale, care, prin conținutul lor sunt susceptibile să influențeze soluția.

Deci, motivarea unei hotărâri trebuie să fie clară și precisă, să se refere la probele administrate în cauză și să fie în concordanță cu acestea, să răspundă în fapt și în drept la toate aspectele incidente în cauză, să conducă în mod logic și convingător la soluția din dispozitiv. Considerentele hotărârii, reprezentând explicitarea soluției din dispozitiv, sprijinul necesar al acestuia, fac corp comun cu dispozitivul și intră deopotrivă în autoritate de lucru judecat, raportat la părțile din dosar și obiectul cauzei.

Totodată, potrivit art. 414 Cod de procedură penală stipulează că *instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate.*

În sensul cerințelor art. 414 Cod de procedură penală, chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat ori trebuia să se pronunțe prima instanță și care, prin apel, se transmit instanței de apel sînt următoarele: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu; dacă fapta a fost comisă de inculpat și, dacă da, în ce împrejurări a fost comisă; în ce constă participația, contribuția materială a fiecărui participant; dacă există circumstanțe atenuante și agravante; dacă probele corect au fost apreciate; dacă toate în ansamblu au fost apreciate de prima instanță prin prisma cumulului de probe anexate la dosar, în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

În ce privește chestiunile de drept pe care le poate soluționa instanța de apel, acestea sînt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii; dacă infracțiunea a fost corect calificată; dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just; dacă normele de drept procesual, penal, administrativ ori civil au fost corect aplicate. În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărîrea instanței de fond urmează a fi desființată, cu rejudecarea cauzei.

La caz, se menționează că, **prima instanță a făcut o motivare contradictorie, iar această motivarea a fost preluată și de către instanța de apel.**

În acest sens, se atestă că Zaimov Vitali a fost achitat pe motiv că *fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii.*

Lecturînd textul hotărîrii de achitare, se reține că prima instanță în partea descriptivă indică că soluția rezultă din faptul că „*acuzarea nu a prezentat probe suficiente și concludente ale vinovăției în săvârșirea infracțiunii imputate*”, fără a indica care anume element constitutiv al componenței de infracțiune nu se constată și care sunt circumstanțele ce ar duce la o asemenea concluzie.

Fiind sesizată, instanța de apel a repetat întocmai eroarea de drept admisă de prima instanță și, la fel, a omis a se expune asupra chestiunilor importante justei soluționări a cauzei.

La acest capitol, Colegiul penal lărgit statuează că hotărârile pronunțate de instanțele de fond trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței superioare de a verifica corespunderea hotărîrii pronunțate cu legea. Necesită a se avea în vedere că nu numai nemotivarea hotărîrii, dar și motivarea insuficientă sau motivarea în termeni generali, vagi, reprezintă motiv de casare. Nemotivarea ca o omisiune esențială apare astfel ca un viciu de procedură.

Prin urmare, motivarea insuficientă efectuată de instanța de apel, se apreciază ca un viciu de judecată care afectează hotărârea adoptată și reprezintă temei legal de a admite recursul procurorului și a casa total decizia atacată, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel.

În continuare, **atât prima instanță cât și cea de apel nu au acordat deplină eficiență prevederilor legale transpuse în dispoziția art. 101 Cod de procedură penală.**

În speță, instanța de recurs constată că nu s-a acordat deplină eficiență prevederilor legale transpuse în dispoziția art. 101 Cod de procedură penală, potrivit căreia *fiecare probă administrată de părți trebuie să fie verificată și apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor și că nici o probă nu are o valoare dinainte stabilită pentru organul de urmărire penală sau instanța de judecată.*

În sensul celor constatate, Colegiul, reținînd prevederile art. art. 100 alin. (4), 101 alin. (1)-(4) Cod de procedură penală, remarcă că, verificarea probelor este o activitate a instanței privind constatarea veridicității probei sub aspectul corespunderii datelor de fapt pe care le conține proba cu realitatea obiectivă. Verificarea constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, verificarea sursei de proveniență a probelor.

Verificarea probelor poate avea loc doar prin aplicarea procedeele probatorii prevăzute de cod și se efectuează la toate fazele procesului penal.

Sunt supuse verificării atât datele de fapt, cât și mijloacele de probă din care au fost obținute. Probele se verifică atât prin efectuarea acțiunilor procesuale prevăzute de Codul de procedură penală, cât și printr-o analiză logică a conținutului probei, a coroborării lor. Într-o hotărâre este necesar nu numai de a enumera probele, dar și de a expune esența acestora și legătura lor cu conținutul altor probe care în ansamblu confirmă sau infirmă o circumstanță pe cauză, de a argumenta de ce unele probe sunt admise, iar altele respinse.

Astfel, instanța de recurs menționează că aprecierea probelor este unul din cele mai importante momente ale procesului penal, deoarece întregul volum de muncă depus de către organele de urmărire penală, de instanțele judecătorești, cât și de părțile din proces, se finalizează prin soluția ce va fi dată în urma acestei activități. Mai mult, justa apreciere contribuie la elucidarea adevărului și la echitatea procedurii desfășurate pentru toate părțile la proces.

Legea stabilește că probele admisibile sunt apreciate după pertinenta, concludenta și utilitatea acestora. De menționat că proba trebuie apreciată și după veridicitatea acesteia. Veridicitatea probelor poate fi caracterizată ca o corespundere a datei de fapt examinată de către instanță cu realitatea pe care aceasta o probează.

Toate probele în ansamblu sunt apreciate din punct de vedere al coroborării lor, cu respectarea art. 101 Cod de procedură penală.

În plus, doar simpla enumerare a probelor, fără coroborarea lor, nu reprezintă efectuarea procesului de apreciere a probelor, în conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală, iar hotărârea este bazată pe presupuneri, fără a se face o analiză multilaterală și coerentă a tuturor probelor, a legăturii dintre ele.

Contrar celor relatate mai sus, la caz, atât prima instanță cât și cea de apel doar au enumerat și descris probele administrate pe întreg procesul penal, fără a le corobora, și s-au pronunțat insuficient de clar asupra admisibilității sau inadmisibilității probelor administrate și cercetate, selectiv reținând conținutul unor probe la formarea concluziilor sale, fără a efectua o analiză amplă, din punct de vedere al pertinentei, concludentei, utilității și veridicității ei, în ansamblu prin coroborare lor, ținând cont și de alte aspecte ce rezultă din conținutul ansamblului probator, efectuând o analiză și motivare neconvingătoare a concluziilor sale, deviind astfel de la cerințele prevăzute de art. 384-397 și 414 Cod de procedură penală.

În condițiile enunțate, Colegiul penal lărgit atestă că la judecarea fondului învinuirii aduse lui Davidoglo Olga, atât în prima instanță cât și în cea de apel, au fost admise erori de drept, fiind afectată soluția adoptată și, astfel, recursul declarat urmează a fi admis, iar decizia instanței de apel casată total, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel. Or, lipsa de reacție a instanței de apel la eroarea de drept admisă de prima instanță cât și motivarea în contradictoriu a deciziei, se apreciază ca un viciu de judecată care afectează hotărârea adoptată și reprezintă temei legal de a o casa și a dispune rejudecarea cauzei în instanța de apel.

La rejudecarea cauzei instanța urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care reglementează procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe în strictă conformitate cu prevederile legii procesual-penale asupra tuturor circumstanțelor de fapt ale cauzei și să țină seama de cele invocate în

prezenta decizie și de motivele casării, să înlăture erorile de drept admise și să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

9. În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul Penal lărgit

d e c i d e:

Admite recursul ordinar declarat de către procurorul Procuraturii UTA Găgăuzia, Gheorghieva Fedora, casează total decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Comrat din 18 aprilie 2022 în cauza penală privind-o pe **Davidoglu Oxana XXXXX** și dispune rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată.

Decizia pronunțată integral la 17 ianuarie 2023.

Președinte

TOMA Nadejda

Judecători

CATAN Liliana

DIACONU Iurie

GUZUN Ion

BOICO Victor